

چالش‌های آینده گفتگوهای صلح دولت با حزب اسلامی حکمتیار

فرزاد رضانی بونش

پژوهشگر مسائل منطقه ای

فارس

حزب اسلامی افغانستان تقریباً در طول چهار سال گذشته با تمام حکومت‌های مرکزی افغانستان وارد جنگ شده است. در این بین بعد از سرنگونی طالبان نیز حزب اسلامی و حکمتیار بخشی از یاران حزب پراکنده و برخی همچنان با دولت مرکزی و نیروهای خارجی می‌جنگند. در این بین حزب در سال‌های گذشته تلاش کرده به فکر نوعی مصالحه با دولت مرکزی باشد. در همین راستا در یک سال گذشته حزب اسلامی آمادگی خود را برای مذاکره و صلح اعلام کرد، با این وجود هیئت حزب اسلامی به رهبری نماینده گلبدین حکمتیار در کابل مذاکراتی با حکومت و شورای عالی صلح افغانستان، نمایندگان احزاب سیاسی، نهادهای مدنی، داشت. در واقع پس از تلاش‌های چندین ساله دولت، هیئت مذاکره حزب اسلامی وارد کابل شد و چندین دور مذاکرات صلح را انجام داد و در نتیجه این حزب آماده مصالحه شده و توافقنامه‌ای را فراهم و برای مشورت با مدیران ارشد این حزب به پاکستان رفتند. اما و پس از مدتی مسائل و پیش‌شرط‌هایی همچون خروج کامل نظامیان خارجی از سوی نزدیکان این حزب در رسانه‌ها منتشر شد. در همین راستا نشریه رسمی حزب اسلامی حکومت افغانستان را مسؤول توقف مذاکرات خواند و در مورد حضور نیروهای خارجی در افغانستان کابل را متهم کرد به پیشنهاد گنجاندن متن جدید را داده برای حزب اسلامی قابل قبول نیست. در همین میان حکمتیار روند گفتگوهای صلح با دولت افغانستان را مرده دانسته و اعلام کرد اکثریت مردم افغانستان موجودیت حکومت وحدت ملی را قبول ندارند. در این حال اکنون این پرسش وجود دارد که به راستی سرانجام گفتگوی بین دولت و حزب اسلامی چیست و چه موانعی فراروی آن وجود دارد؟

در پاسخ باید گفت در یک ماه گذشته و طی روند گفتگوهای صلح بین حزب اسلامی حکمتیار و دولت وحدت ملی افغانستان با وجود پیش نویس توافقنامه بین دو سو در سه فصل و ۲۵ رخدادهایی در افغانستان و پاکستان صورت گرفت. در این میان شاید بتوان گفت کشته شدن «ملاً اختر منصور» رهبر سابق طالبان در حمله هواپیمای بدون سرنشین آمریکایی در پاکستان از یک سو اعتمادی که بین دولت و حزب اسلامی حکمتیار را خدشه دار کرد و رهبر حزب اسلامی و از سفر به کابل پشیمان شد. لذا بی گمان حزب در گفتگوها به دنبال دریافت تضمین‌های قوی تر و بهتری برای آینده رهبران حزبی است. در بعد دیگری افزایش اختیارات نیروهای آمریکایی در افغانستان و تمدید حضور نیروهای ناتو در افغانستان تا سال ۲۰۲۰ در اجلاس سران ناتو در بروکسل بر چالش‌های گفتگو افزود. چنانچه هر چند حکمتیار پس از

مدتی از شرط خروج نیروهای ناتو از افغانستان چشم پوشی کرد. اما با تداوم گفتگوها بار دیگر لغو توافقنامه امنیتی «کابل - واشنگتن»، تعیین جدول زمانی برای خروج نیروهای خارجی از افغانستان و امضای آن از سوی دولت کابل را مد نظر قرار داده است. امری که از نگاه رهبران کابل نوعی بازگشت به عقب تلقی می‌گردد.

گذشته از این رویکرد حزب اسلامی به نوع توافق بین «عبدالله عبدالله» رئیس اجرایی دولت وحدت ملی افغانستان و اشرف غنی» رئیس جمهور این کشور پس از گذشت دو سال از تشکیل دولت وحدت ملی در افغانستان با تردیدهایی روبرو است. حزب از آن می‌هراسد پست ریاست اجرایی به پست نخست وزیری بدل شود و زمینه انجام اصلاحات انتخاباتی در افغانستان هموار و سهمی ناچیز به حزب اسلامی رسد. لذا گلبدین حکمتیار ضمن سهم خواهی از دولت در کابل و برگزاری انتخابات ولسی جرگه بر بنیاد سهم احزاب تاکید کرده است. در همین راستا حکمتیار بیان نموده است برای حضور در دولت کنونی کابل علاقه ای ندارد و زمانی در امور حکومت مشارکت می‌کند که بدون مداخله خارجی تعیین شود. به عبارت دیگر به نظر می‌رسد که حزب اسلامی در خواستهایی چون پایان دادن به کار حکومت وحدت ملی و تقسیم قدرت با حکومت افغانستان در مقابل پیوستن به صلح، به دنبال به دست آوردن جایگاهی مطمئن در نهادهای مدنی و امنیتی افغانستان و شریک شدن در دولت است. اما این امر با مخالفان بسیاری در بدنه دولت وحدت ملی روبرو است. در واقع از یک سو نهادهای حقوق بشری و مدنی و مسوولان کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان معتقدند که جنایات جنگی حزب نباید نادیده گرفته شود و از سوی دیگر هم مخالفان حجم و توان تاثیرگذاری حزب تجزیه شده اسلامی حکمتیار را اندک می‌دانند و بر این نظرند که دولت نباید به چنین گروهی امتیاز ویژه دهد و در همین روند باید روند گفتگوهای صلح را بر مبنای ارزشهای قانون اساسی به پیش برد. علاوه بر این به نظر می‌رسد حزب اسلامی نوع ترکیب کنونی حکومت وحدت ملی افغانستان را نامشروع می‌داند و به رسمیت نمی‌شناسد و معتقد است دولت کنونی دو رهبر با اختلافات درونی دارد و ریاست اجرایی تمام اختیارات را به رییس جمهور غنی واگذار نمی‌نماید و همه اختیارات در نگاه به حزب اسلامی در دستان رییس جمهور نیست. یعنی هر چند دکتر عبدالله از آغازین روزهای بحث صلح با حکمتیار گفته بود که «حاضر است برای تأمین صلح با حکمتیار حتی در یک کاسه نان بخورد. اما اکنون حزب اسلامی خواهان ملاقات با رئیس‌جمهور و دور زدن شورای عالی صلح و هیئت مذاکره‌کننده با حزب اسلامی و ریاست اجرایی است تا از این راه پیش شرطهای جدید خود را عملی سازد.

چشم انداز گفتگوها:

آنچه مشخص است صلح حزب اسلامی وی برای بدست آوردن پستهای حکومتی و امتیازهای سیاسی و تقسیم قدرت و دست یافتن به وزارتخانه مذاکره و پیوستن به حکومت را ترجیح می‌دهد و گلبدین حکمتیار، رهبر حزب

اسلامی به جنگجویانش در افغانستان دستور داده تا نیروهای امنیتی افغان را هدف قرار ندهند. اما واقعیت آن است که نه توان حزب تجزیه شده اسلامی همچون گذشته است و نفوذ گسترده دارد و نه مشروعیت و دامنه تاثیرگذاری رهبر آن. در این بین به نوعی بی توجهی حزب به قانون مصالحه و آشتی ملی مجلس افغانستان و در خواستهای افزون مصئونیت قضایی، بیرون رفتن نام اعضای از لیست سیاه و برطرف شدن تحریمهای بین المللی در شرایطی میتواند از کابل دریافت گردد که حزب نیز پیش شرط اساسی سیالی برای صلح و مواضع متعدد در جریان سازش و جنگ مسلحانه و همراهی ارائه ندهد و با حداقل انتظارات برای رسیدن به تفاهم و توافق با دولت وحدت ملی گفتگو کند. این امر در حالی است که بسیاری از نهادها و رهبران جهادی و مقامات در بدنه دولت به حزب اسلامی حکمتیار بدبین هستند و بازیگران منطقه ای و بین المللی و درونی افغانستان نیز به نیکی میدانند که نیروی اصلی طرف مذاکره با کابل طالبان هست و حزب اسلامی نیست.